

LIETUVOS ADMINISTRACINIŲ GINČŲ KOMISIJA

SPRENDIMAS

2024 m. gegužės d. Nr. 21RE- (AG-295/05-2024)
Vilnius

Lietuvos administracinių ginčų komisija (toliau – Komisija), susidedanti iš narių Eglės Bilevičiūtės, Vytauto Kurpuveso (Komisijos posėdžio pirmininkas, pranešėjas) ir Ingridos Sabaliauskienės,

sekretoriaujant Ramūnei Misevičiūtei,
dalyvaujant pareiškėjui X,

viešame Komisijos posėdyje žodinio proceso tvarka vaizdo konferencijos būdu išnagrinėjo administracinį ginčą pagal pareiškėjo X skundą atsakovei Asmens su negalia teisių apsaugos agentūrai prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos dėl sprendimo panaikinimo ir įpareigojimo atlikti veiksmus.

Komisija

n u s t a t ė:

Pareiškėjas skundu Komisijos prašo: panaikinti Asmens su negalia teisių apsaugos agentūros prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Agentūra) 2024-03-13 sprendimą Nr. SS-954 „Dėl darbingumo lygio nustatymo X“ (toliau – Sprendimas); įpareigoti pašalinti padarytą pažeidimą, per Komisijos nustatytą laiką priimti naują teisės aktų reikalavimus atitinkantį sprendimą ar įvykdyti kitą Komisijos nurodymą.

Paaikšino, kad 2024-02-11 skundu kreipėsi į Neįgalumo ir darbingumo nustatymo tarnybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Tarnyba) direktorių dėl Tarnybos teritorinio skyriaus priimto sprendimo. Pareiškėjas skunde Tarnybos direktoriui nurodė, kad yra operuotas du kartus (2018 m. ir 2020 m.) dėl disko išvaržos; šiuo metu jokio sveikatos pagerėjimo nejaučia, negali pats apsirengti, užsidėti kojinių, apsiauti batus, pasigaminti valgio, nusiprausti tinkamai kojų ir kojos kulnų, kojos pirštų; skausmas plinta iki pėdų, nutirpę kairės kojos pirštai, nutirpsta koja, kartais atrodo, kad ji visai negyva; pasėdėjęs ar pajudėjęs bent 1 valandą, turi atpalaiduoti nugarą gulėdamas, o pagulėjęs pusvalandį vėl turi keisti padėtį; „rakina“ nugarą, jeigu sėdi ant kėdės ilgiau negu 10 minučių, jeigu stovi ilgiau negu 15 minučių, „kerta“ skausmas į koją ir todėl privalo atsisėsti; iš nugaros skausmai pereina į koją; sunku judėti, ilgų distancijų negali eiti; naktį pažadina skausmas nugaroje, reikia vartoti vaistus; jokio fizinio, sėdimo ar stovimo darbo dirbti ilgiau negu 10 min. negali, kadangi reikia atpalaiduoti nugarą, nuolat keisti padėtis, jog nevertų gilus skausmas. Nuo 2019 m. pareiškėjui buvo nustatytas 55 proc., nuo 2023 m. – 50 proc. darbingumo lygis. Šeimos gydytoja 2023-12-19 įvertino pareiškėjo sveikatos būklę bei gydytojas neurologas įvertino, kad sveikatos būklė negerėja. Šeimos gydytoja nurodė: daug metų skausmai juosmenyje, kairėje kojoje; 2018 m. diagnozuota didelė kairė paramedialinė disko išvarža, S1 šaknelės kompresija; 2018-09-26 operuotas VUL SK Neurochirurgijos skyriuje, pašalinta didelė disko išvarža, taikytas medikamentinis gydymas, rehabilitacija; skausmas pasikartojė, nusilpo kairė koja, 2020-11-13 operacija relaminotomija L5/S1, microdissectomija; žymesnio pagerėjimo nejaučia; apsunkinta eisena, riboti, skausmingi judesiai juosmens srity; skausmas nuolatiniai juosmens srity, išplinta į kairę koją, nutirpę kairės pėdos II- IV pirštai;

pasikartoja veriantis skausmas nuo nugaros į kairę koją; negali ilgai sėdėti, kas 10 min. reikia keisti padėtį; naktimis guli priverstinėje padėtyje; miega tik ant kairiojo šono, deš. koja sulenkta; sunku pasiversti, atsisėsti; nuolat vartoja NVNU; konsultuotas neurologo, Stuburo f-ja įvertinta Nulio metodu; būklės įvertinimo informacija – patenkinama; sąmoningas; eisena apsunkinta; skausmingi paravertebraliniai taškai juosmens srityje; teigiamas Lasego s., hipestezija kairėje kojoje, kojos raumenų jėga kairėje kojoje proksimaliai 4, pėdoje 3 balai; stuburo juosmens srities tiesimas /lenkimas 5/0/20. Sukimas D/K 0/0/0, pasilenkimas D/K 5/0/5. Gydytojas neurologas 2023-11-13 įvertino sveikatos būklę ir nustatė, jog: skausmai juosmenyje kartojasi daug metų, plinta į kojas, labiau kairę, dažni paūmėjimai, silpnesnė jėga kairėje kojoje; 2018 m. ir 2020 m. operuotas dėl disko išvaržos, tačiau žymesnio pagerėjimo neįaučia; būklės įvertinimo informacija – skausmingi paravertebraliniai taškai juosmenyje, riboti judesiai, teigiamas Lasego s., apsunkinta eisena, hipestezija kairėje kojoje, kojos raumenų jėga proksimaliai 4, pėdoje 3 balai; stuburo juosmens srities tiesimas/lenkimas 5/0/20, sukimas D/K 0/0/0, pasilenkimas D/K 5/0/5.

Skunde Tarnybos direktoriui taip pat buvo nurodyta, kad 2023 m. gegužės mėnesį pareiškėjui Tarnyba atliko pakartotinį vertinimą ir buvo priimtas 2023-05-18 sprendimas Nr. R-3552 50 proc. darbingumo lygį dėl priežasties „ligos arba būklės“ nustatyti 1 metams (nuo 2023-01-05 iki 2024-01-04). Praėjus septyniems mėnesiams staiga Tarnybos (duomenys neskelbtini) teritorinio skyriaus (toliau – Skyrius) nuomonė be jokio teisinio pagrindo pasikeičia ir pareiškėjui nustatomas 70 proc. darbingas. Pareiškėjas nesutinka su nustatytu 70 proc. baziniu darbingumo lygiu, nes Tarnyba tais pačiais metais 2023 m. priimdama sprendimą prieštarauja pati sau. 2023 m. gegužės mėnesį pareiškėjui nustatytas darbingumo lygis penkiasdešimt proc. (50%), o jau 2023-12-21 nagrinėdama prašymą Tarnyba nustatė nepagrįstą 70 proc. darbingumo lygį. Tarnybos Skyriaus darbuotojai asmeniškai pareiškėjo nėra matę, nematė jo sveikatos realios būklės, neįvertino negebėjimų dirbti savarankiškai ir visiškai neatsižvelgė į negebėjimą būti savarankiškam (koks gali būti savarankiškumas, jeigu pareiškėjas negali pasirūpinti savimi). Neįvertinus objektyviai darbingumo lygio ir nustatinėjant jį pakartotinai, kaip buvo 2023 m., pareiškėjas jaučia nervinę įtampą, dėl ko labai prastėja sveikatos būklė, negali atsipalaiduoti, miegoti, nes nerviškai sukeltų papildomų skausmų nugaroje ir kojoje nenumalšina net vaistai. Pareiškėjas Tarnybos direktoriaus prašė: objektyviai įvertinti sveikatos būklę, gebėjimą dirbti ir visiškai atsižvelgti į negebėjimą būti savarankiškam; peržiūrėti Skyriaus 2024-01-30 priimtą sprendimą Nr. STS-774 ir jį pakeisti, priimti tinkamą darbingumo lygį, atsižvelgti į sveikatos būklę ir negebėjimą dirbti.

Sprendimų kontrolės skyrius nusprendė palikti galioti Tarnybos Skyriaus 2024-01-30 sprendimą Nr. STS-774 (*Komisijos pastaba: Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2023-06-22 įsakymu Nr. A1-417 „Dėl Neįgalumo ir darbingumo nustatymo tarnybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos reorganizavimo“ nuo 2024-01-01 Tarnyba reorganizuota jungimo būdu, ją prijungiant prie biudžetinės įstaigos Neįgaliųjų reikalų departamento prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, kurio pavadinimas po reorganizavimo yra Asmens su negalia teisių apsaugos agentūra prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos*).

Su Agentūros sprendimu pareiškėjas nesutinka dėl aukščiau nurodytų priežasčių (praėjus tik septyniems mėnesiams staiga be jokio teisinio pagrindo darbingumo lygis padidėja nuo 50 iki 70 proc.; neatsižvelgta į negebėjimą būti savarankiškam bei į sveikatos būklę (sunku judėti, jokio darbo dirbti ilgiau negu 10 min. negali ir pan.).

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro ir Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2005-03-21 įsakymu Nr. A1-78/V-179 patvirtinto Darbingumo lygio nustatymo kriterijų aprašo (toliau – Kriterijų aprašas) 3 punktu, asmens darbingumo lygis nustatomas įvertinus šiuos kriterijus: medicininius, t. y. asmens bazinį darbingumą bei asmens veiklos ir gebėjimo dalyvauti. Asmens veiklos ir gebėjimo dalyvauti kriterijai, vadovaujantis Kriterijų aprašo 8 punktu ir Kriterijų aprašo 2 priedu, vertinami balais nuo 0 iki 4, atsižvelgiant į asmens gebėjimą dalyvauti kasdieniniame gyvenime, dirbti, panaudoti turimą profesinę kvalifikaciją ar įgyti naują bei būti savarankiškam. Agentūroje asmens veiklos ir

gebėjimų dalyvauti klausimynas pakartotinai pildytas nebuvo, todėl ji visiškai negalėjo tinkamai įvertinti ir neįvertino, jog pareiškėjas negali pats apsirengti, apsiauti batų, pasigaminti valgio, tinkamai nusiprausti kojų ir pan. Medicininiai kriterijai, t. y. bazinis darbingumas, vadovaujantis Kriterijų aprašo 4 punktu, vertinami atsižvelgiant į asmens sveikatos būklę: į visas jo darbingumui įtaką darančias ligas, traumas, patologines būkles bei su tuo susijusius organizmo funkcijų sutrikimus. Kriterijų aprašo 6 punkte įtvirtinta nuostata, kad jei dėl kelių ligų ar traumų atsiradę funkciniai sutrikimai stiprina vienas kitą, dėl sunkiausio organizmo funkcinio sutrikimo bazinio darbingumo procentai dauginami iš koeficientų 6.1-6.4 papunkčiuose nustatyta tvarka. Agentūra neobjektyviai ir nevisapusiškai išnagrinėjo visus byloje esančius duomenis, neatsižvelgė, kad pareiškėjas yra operuotas du kartus dėl stuburo disko išvaržos, neatsižvelgė ir nenagrinėjo, jog sveikatos būklė nuo 2018 m. iki dabar visiškai nepagerėjo, o tik pablogėjo. Įgijus naują kvalifikaciją, skausmai niekur nedings, pareiškėjas vis tiek negalės dirbti, jis yra visiškai nesavarankiškas, labai ribota jo fizinė veikla, dažnai prireikia artimųjų pagalbos (b. l. 1–9).

Komisijos posėdyje pareiškėjas palaikė skundo argumentus.

Atsakovė Agentūra prašo pareiškėjo skundą atmesti kaip nepagrįstą. Atsiliepime paaiškino, kad pareiškėjo darbingumo lygis buvo vertinamas 2023-12-21 – 2024-01-30 Skyriuje, kuris nustatė 70 proc. darbingumo lygį. Nesutikdamas su teritorinio skyriaus priimtu sprendimu, pareiškėjas kreipėsi į Agentūros direktorių dėl pakartotinio darbingumo lygio vertinimo. Agentūros Sprendimų kontrolės skyrius, vadovaudamasis Lietuvos Respublikos asmens su negalia teisių apsaugos pagrindų įstatymu (*toliau – ANTAPI*), veikdamas pagal Asmens su negalia teisių apsaugos agentūros prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos nuostatus, patvirtintus Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2005-12-30 įsakymu Nr. A1-340, Sprendimų kontrolės skyriaus nuostatus, patvirtintus Neįgaliųjų reikalų departamento prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus 2023-09-21 įsakymu Nr. V-76 „Dėl Asmens su negalia teisių apsaugos agentūros prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos skyrių nuostatų patvirtinimo“ 1.2 papunkčiu, ir Agentūros direktoriaus 2024-01-09 įsakymu Nr. V-8 „Dėl įgaliojimų suteikimo Sprendimų kontrolės skyriaus vedėjui ir vyresniajam patarėjui“ suteiktus įgaliojimus, išsamiai išnagrinėjęs asmens darbingumo lygio nustatymo byloje esančius medicininius dokumentus, 2024-03-13 priėmė sprendimą Nr. SS-954, kuriuo paliko galioti nepakeistą 2024-01-30 Agentūros teritorinio skyriaus priimtą sprendimą Nr. STS-774 „Dėl darbingumo lygio“.

Darbingumo lygis minėtu laikotarpiu buvo vertinamas vadovaujantis Kriterijų aprašu, jo 1 ir 2 priedais ir Darbingumo lygio nustatymo tvarkos aprašu (*toliau – Tvarkos aprašas*) (aktuali redakcija iki 2023-12-31). Vadovaujantis Kriterijų aprašo 3 punktu, asmens darbingumo lygis nustatomas įvertinus medicininius, t. y. asmens bazinį darbingumą, ir asmens veiklos ir gebėjimų dalyvauti kriterijus. Medicininiai kriterijai, t. y. bazinis darbingumas, vadovaujantis Kriterijų aprašo 4 punktu, vertinami atsižvelgiant į asmens sveikatos būklę ir į visas jo darbingumui įtaką darančias ligas, traumas, patologines būkles ir su tuo susijusius organizmo funkcijų sutrikimus.

Vertinant pareiškėjo darbingumo lygį 2023 m. periodu dėl diagnozių pagal Tarptautinio ligų klasifikatoriaus – 10 Australijos modifikacijos (*toliau – TLK*) kodus G55.1, M51.1, G83.1, R52.2 buvo taikytas Kriterijų aprašo 1 priedo XIV skyriaus 80.1.2 papunktis (vertinamas 70 proc. bazinio darbingumo lygio verte), taikomas, kai asmeniui diagnozuojamas stuburo funkcijos sutrikimas, vidutinis judesių apribojimas (stuburo kaklinės dalies judesių amplitudė (neutralaus nulio metodu): ištiesimas - 20° / išlenkimas - 20°, sukimas į dešinę - 30° / į kairę - 30°, pasilenkimas į dešinę - 20° / į kairę - 20°; stuburo krūtininės ir (ar) juosmeninės dalies judesių amplitudė (neutralaus nulio metodu): ištiesimas - 10° / išlenkimas - 30°, sukimas į dešinę - 20° / į kairę - 20°, pasilenkimas į dešinę - 10° / į kairę - 10°). Pastarasis kriterijus buvo taikytas dėl tos priežasties, kad pareiškėjui diagnozuotas vidutinis stuburo judesių apribojimas, dėl stuburo degeneracinių pakitimų, kairės kojos parėzė lengvo laipsnio (raumenų jėga kairės kojos proksimaliai – 4 balai, pėdos – 3 balai). Stuburo juosmeninės dalies judesių amplitudė (neutralaus nulio metodu): ištiesimas - 5° / išlenkimas - 20°, sukimas į dešinę - 0° / į kairę - 0°, pasilenkimas į dešinę - 5° / į

kairę - 5°, dominuoja vidutinis stuburo judesių apribojimas. Patvirtinta 2023-11-13 neurologo konsultacijos ir 2023-12-19 siuntimo duomenimis.

Vertinant vertebrogenines neurologines ligas, gali būti taikomas tik vienas XIV skyriaus 80.1 papunkčio papunktis arba tik vienas I skyriaus 14 punkto papunktis, atsižvelgiant į vyraujančią klinikinę pasireiškimo formą. Pareiškėjo darbingumo lygis vertinimo metu negalėjo būti įvertintas mažesnėmis procentinėmis išraiškomis, nes anksčiau minėti sveikatos funkciniai sutrikimai yra vertinami vadovaujantis Kriterijų aprašo 1 priedo punktais, kurie yra įvertinti konkrečiomis bazinio darbingumo lygio vertėmis ir kurios negali būti koreguojamos ar kitaip keičiamos. Agentūra, nustatydamą darbingumo lygį, vertina ne atskiras ligas, užšifruotas tam tikrais TLK-10-AM kodais, ir nustato ne sveikatos, o darbingumo lygį, kuriam iš esmės įtaką daro ne diagnozuota liga ar asmens patirta trauma, o dėl jų kilę nustatyti funkciniai sutrikimai, dėl kurių masto ir yra nustatomas didesnis ar mažesnis darbingumo lygis.

Tvarkos aprašo 8 punktas nustato, kad asmuo darbingumo lygiui nustatyti siunčiamas tik po to, kai yra išnaudotos visos galimos gydymo ir (ar) reabilitacijos priemonės ir išlieka organizmo funkcijų sutrikimų, t. y. asmenį gydantis gydytojas, nustatęs diagnozę ir atsižvelgęs į tai, kad po taikyto gydymo ir (ar) medicininės reabilitacijos išlieka organizmo funkcijų sutrikimų, kurie yra patvirtinti instrumentiniais, klinikiniais laboratoriniais ir (ar) kitais tyrimais, parengia ir įteikia asmeniui, be kita ko, asmens prašymą dėl siuntimo į Agentūrą, užpildytą siuntimą, medicininių tyrimų išrašus, pavirtinančius ligos sunkumą ir diagnozę ir kt. Agentūra, vertindama darbingumo lygį, vadovaujasi gydymo įstaigos pateiktu siuntimu, prie jo pridėtais mediciniais dokumentais, pagrindžiančiais asmeniui diagnozuotą sveikatos funkcijos sutrikimą. Gydantis gydytojas atsakingas už siuntimo į Agentūrą informacijos teisingumą, o už pateiktas konsultacijas – jas surašę gydytojai specialistai. Remiantis teismų praktika, Tarnyba (šiuo atveju Agentūra) kiekvieno vertinimo metu darbingumo lygį nustato iš naujo, vadovaudamasi jai pateiktais mediciniais ir kitais dokumentais ir nėra susaistyta ankstesnių vertinimų metu asmeniui nustatytų darbingumo procentų. Galiojantis teisinis reglamentavimas suponuoja galimą asmens darbingumo lygio kitimą priklausomai nuo jo sveikatos būklės atitinkamame laikotarpyje. Tai, kad pareiškėjo netenkina sprendimų motyvai ir (ar) pareiškėjas nesutinka su nustatyto darbingumo lygiu, nesudaro pagrindo išvadai, kad sprendimai neatitinka teisės aktų nuostatų ar priimti nesilaikant teisės aktų reikalavimų...> (pvz., Vilniaus apygardos administracinio teismo 2021-02-15 sprendimas administracinėje byloje Nr. eI2-703-872/2021).

Agentūra, pasisakydama dėl pareiškėjo asmens veiklos ir gebėjimo dalyvauti klausimyno pildymo aplinkybių, pažymi, kad asmens veiklos ir gebėjimo dalyvauti klausimyno (toliau – Klausimynas) tikslas yra kiekvieno vertinamo asmens individualios būklės objektyvus nustatymas, atsižvelgiant į tai, kad atitinkama medicininė diagnozė (sveikatos būklė) gali sukelti skirtingą poveikį vykdomai kasdienei veiklai, savarankiškumui ir asmens socialiniams gebėjimams. Klausimynas pildomas ne pagal vertinamojo (jo atstovo) pageidavimus ar iš anksto paruoštus atsakymus, bet stengiantis kaip įmanoma objektyviau įvertinti asmens gebėjimą dalyvauti kasdieniniame gyvenime. Pildant tokio pobūdžio klausimyną vertinamas asmuo turi teikti objektyvius atsakymus, iš kurių būtų galima objektyviai įvertinti tikrąją asmens sveikatos būklę, ir nesistengti teikti atsakymus, kurie sudarytų prielaidas koreguoti konkrečią darbingumo lygio procentinę išraišką ir už jį skiriamos išmokos dydį (žr. 2015-06-30 Vilniaus apygardos administracinio teismo sprendimą administracinėje byloje Nr. I-5130-968/2015).

Iki 2023-21-31 veikusios Tarnybos teritorinis skyrius, vadovaudamasis teisės aktų nustatyta tvarka (vadovaujantis Kriterijų aprašo 8 punktu ir Kriterijų aprašo 2 priedu, vertinami balais nuo 0 iki 4, atsižvelgiant į asmens gebėjimą dalyvauti kasdieniniame gyvenime, dirbti, panaudoti turimą profesinę kvalifikaciją ar įgyti naują bei būti savarankiškam), 2023-12-21 užpildė Klausimyną, bendraudamas su pareiškėju kontaktiniu būdu pagal jo paties suteiktą informaciją apie jo gebėjimą dalyvauti kasdieniniame gyvenime. Asmens veikla ir gebėjimas dalyvauti buvo įvertintas 23 balais. Vadovaujantis Kriterijų aprašo 10.3 papunkčiu, kai klausimyno balų suma yra 23-67 balų, ji prilyginama koeficientui 1. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad surinktas 23 balų skaičius yra žemiausia riba intervale tarp 23-67 balų. Nagrinėjamu atveju,

atliekant pakartotinį darbingumo lygio vertinimą pagal pareiškėjo skundą, Agentūros Sprendimų kontrolės skyriuje klausimynas pakartotinai pildytas nebuvo, kadangi įvertinus mediciniais dokumentais patvirtintus asmens funkcinis sutrikimus, nekilo abejonių dėl 2023-12-21 Agentūros teritorinio skyriaus užpildyto klausimyno pagrįstumo.

Lietuvos Respublikos neįgaliųjų socialinės integracijos įstatyme (aktuali redakcija iki 2023-12-31) nėra įtvirtinta, kad Agentūros Sprendimų kontrolės skyrius, nagrinėdamas skundus dėl darbingumo lygio nustatymo, būtų įpareigojamas privalomai kviešti skundą padavusį asmenį ar kitaip kontaktuoti. Tvarkos aprašo 38¹ punkte numatyta, kad tuo atveju, kai Agentūros teritorinio skyriaus sprendimą skundžia asmuo, Agentūra gali pakviesti (ar susisiekti elektroninių ryšių priemone – Agentūros komentaras) asmenį dalyvauti pakartotinai vertinant jo darbingumo lygį. Šiuo atveju nėra nustatyta aplinkybių, dėl kurių pareiškėjo darbingumo lygio pakartotinio vertinimo metu pareiškėjo dalyvavimas būtų buvęs būtinas (žr. 2019-01-30 Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo (toliau – LVAT) nutartį administracinėje byloje Nr. eA-27-822/2019).

Individualių administracinių aktų teisėtumo bylose pareiškėjas savo reikalavime turi aiškiai nurodyti konkrečius teisės akto straipsnius (jų dalis) ar punktus, kurie, priimant ginčijamą sprendimą, buvo pažeisti ar netinkamai taikyti. Be to, skunde turi būti nurodomi aiškūs ir nuoseklūs teisiniai motyvai, pagrindžiantys pareiškėjo abejonę dėl kiekvieno konkrečiai nurodyto ginčijamo teisės akto (jo dalies) straipsnio (jo dalies) ar punkto, kurio atitiktimi konkrečiai nurodytoms teisinio reguliavimo nuostatomis ar teisės principams pareiškėjas abejoja. Tačiau pareiškėjas savo reikalavimą grindžia išimtinai subjektyviu teisės aktų ir medicininių dokumentų vertinimu, argumentuodamas, kad jam netinkamai nustatytas darbingumo lygis, nesiremia teisės normų nuostatomis, nepateikia jokių įrodymų, pagrindžiančių šio reikalavimo teisėtumą ir pagrįstumą.

Agentūra taip pat pabrėžia, kad nuo 2024-01-01 pasikeitė darbingumo lygio nustatymo tvarka. Pasikeitus asmens sveikatos būklei, ar pageidaujant, kad dalyvumo lygis būtų nustatytas nauja tvarka, asmuo turi teisę kreiptis į gydantį gydytoją dėl naujo siuntimo į Agentūrą ir medicininių dokumentų parengimo, kurie turėtų būti pateikti Agentūros teritoriniam skyriui dėl pakartotinio dalyvumo lygio vertinimo (b. l. 29–33).

Skundas tenkintinas

Remiantis į bylą pateiktais dokumentais nustatyta, kad pareiškėjas 2023-12-21 Tarnybai pateikė Prašymą nustatyti negalią (b. l. 34–35). Kartu pateiktame 2023-12-19 Siuntime šeimos gydytoja nurodė diagnozę pagal TLK – G55.1 nervų šaknelių ir rezginių suspaudimas sergant tarpslankstelinio disko sutrikimais; aprašė anamnezę: daug metų skausmai juosmenyje, kairėje kojoje; 2018 m. diagnozuota didelė kairė paramedialinė disko išvarža, S1 šaknelės kompresija; 2018-09-26 operuotas, pašalinta didelė disko išvarža, taikytas medikamentinis gydymas, rehabilitacija; skausmas pasikartojė, nusilpo kairė koja, 2020-11-13 operacija relaminotomija L5/S1, microdissectomija; žymesnio pagerėjimo neįvyko; apsunkinta eisena, riboti, skausmingi judesiai juosmens srityje; skausmas nuolatiniame juosmens srityje, išplinta į kairę koją, nutirpę kairės pėdos II-IV pirštai; pasikartojė veriantis skausmas nuo nugaros į kairę koją; negali ilgai sėdėti, kas 10 min. reikia keisti padėtį; naktimis guli priverstinėje padėtyje; miega tik ant kairiojo šono, deš. koja sulenkta; sunku pasiversti, atsisėsti; nuolat vartoja NVNU; konsultuotas neurologo, stuburo f-ja įvertinta Nulio metodu. Būklės įvertinimas: eisena apsunkinta; skausmingi paravertebraliniai taškai juosmens srityje; teigiamas Lasego s., hipestezija kairėje kojoje, kojos raumenų jėga kairėje kojoje proksimaliai 4, pėdoje 3 balai; stuburo juosmens srities tiesimas /lenkimas 5/0/20, sukimas D/K 0/0/0, pasilenkimas D/K 5/0/5. Gydytojo neurologo konsultacija 2023-11-13 E. sveikatoje. Nurodytos susijusios diagnozės: G83.1 kojos monoplegija; M51.1 juosmens ir kitų tarpslankstelinio disko ligos su radikulopatija (D:G55.1*), R52.2 kitas lėtinis skausmas; R26.2 pasunkėjęs vaikščiojimas, neklasifikuojamas kitur (b. l. 36–37).

Skyrius priėmė 2024-01-30 sprendimą Nr. STS-774 „Dėl darbingumo lygio“, kuriuo pareiškėjui nustatė 70 proc. darbingumo lygį, darbingumo lygio terminas – nuo 2024-01-30 (b. l.

60–62). Specialiųjų poreikių nenustatė. Sprendimas priimtas 2024-01-30 Darbingumo lygio vertinimo akto Nr. DL-4865 pagrindu, kuriame pažymima, jog vertinimas pradėtas 2023-12-21, baigtas 2024-01-30; vertinimas pakartotinis, darbingumo lygis iki pakartotinio patikrinimo – 55 proc. (b. l. 52–59).

Pareiškėjas Agentūros direktoriui pateikė 2024-02-12 skundą dėl Tarnybos teritorinio skyriaus priimto sprendimo (b. l. 64–70).

Ginčas byloje kyla dėl Agentūros Sprendimo, kuriuo paliktas galioti Tarnybos teritorinio skyriaus 2024-01-30 sprendimas (b. l. 81–86). Komisija pažymi, jog pareiškėjas prašo panaikinti 2024-03-13 sprendimą Nr. SS-954 „Dėl darbingumo lygio nustatymo X“. Iš Tarnybos Komisijai pateikto sprendimo matyti, kad jo pirmajame lape nurodyta data ir numeris sutampa su pareiškėjo nurodomu skunde (2024-03-13, Nr. SS-954), tačiau šio sprendimo metaduomenų lape nurodyta, kad sprendimo data yra 2024-03-27, Nr. R-2303-(5.24) (b. l. 80–86).

Sprendime nurodyta, jog Sprendimų kontrolės skyrius, išnagrinėjęs asmens byloje ir Elektroninės sveikatos paslaugų ir bendradarbiavimo infrastruktūros informacinėje sistemoje (ESPBI IS) esančius duomenis dėl 2023-12-19 siuntime į Tarnybą nurodytų diagnozių pagal TLK-10-AM kodus: G55.1, G83.1, M.51.1, R26.2 ir R52.2, vadovaudamasis Kriterijų aprašo 1 priedo nuostatomis, atitinkančiomis asmeniui diagnozuotus sveikatos funkcinius sutrikimus, pareiškėjui nustato 70 proc. bazinį darbingumo lygį. Vertinant bazinį darbingumo lygį dėl diagnozių G55.1, G83.1, M.51.1 ir R52.2, vadovautasi Kriterijų aprašo 1 priedo XIV skyriaus 80.1.2 papunkčiu, kuris taikomas, kai asmeniui diagnozuojamas stuburo funkcijos sutrikimas esant vidutiniam judesių apribojimui. Taikant minėtą papunktį nustatytas 70 proc. bazinis darbingumo lygis, nes, remiantis byloje esančiais duomenimis, asmeniui nustatytas vidutinis stuburo juosmens dalies judesių apribojimas dėl stuburo degeneracinių pakitimų. Stuburo juosmeninės dalies judesių amplitudė (neutralaus nulio metodu): stuburo juosmens srities tiesimas /lenkimas 5/0/20, sukimas D/K 0/0/0, pasilenkimas D/K 5/0/5, kairės kojos parėzė lengvo laipsnio, raumenų jėga kairėje kojoje proksimaliai 4, pėdoje 3 balai. Mažesnė bazinio darbingumo lygio procentinė vertė nenustatyta, nes medicininiais dokumentais nepatvirtintas stuburo funkcijos sutrikimas, kai nustatytas didelis judesių apribojimas, labai riboti judesiai. Tarnybos teritoriniame skyriuje užpildyto Klausimyno balų suma yra 23. Vadovaujantis Kriterijų aprašo 10.3 papunkčiu, kai klausimyno balų suma yra 23–67 balų, ji prilyginama koeficientui 1. Todėl šiuo atveju taikytas minėtas įtakos koeficientas – sudauginus nustatytas 70 proc. darbingumo lygis (b. l. 81–86).

Kaip jau minėta, 2023-06-22 įsakymu Nr. A1-417 nuo 2024-01-01 Tarnyba reorganizuota jungimo būdu, pavadinimas po reorganizavimo yra Agentūra. Kartu pasikeitė ir nuo 2024-01-01 įsigaliojo naujas teisinis reguliavimas, skirtas neįgaliesiems asmenims. 2022-12-20 Lietuvos Respublikos neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymo Nr. I-2044 pakeitimo įstatymu Nr. XIV-1722 (toliau – *Pakeitimo įstatymas*) buvo nuspręsta pakeisti Neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymą ir jį išdėstyti nauja redakcija, kartu pakeičiant jo pavadinimą (Asmens su negalia teisių apsaugos pagrindų įstatymas). Pakeitimo įstatymo 3 straipsnio 1 dalyje buvo nustatyta, jog šis įstatymas, išskyrus šio straipsnio 3 dalį, įsigalioja 2024-01-01. Pakeitimo įstatymo 2 straipsnyje nurodyta, kad jeigu asmenims, kuriems *iki šio įstatymo įsigaliojimo dienos buvo nustatytas darbingumo lygis arba specialiųjų poreikių lygis ir (ar) specialieji poreikiai, kiti įstatymai nustato palankesnę teisinį reguliavimą, taikomi kiti (palankesni) įstatymai* (1 dalis). Asmenims, kuriems iki šio įstatymo įsigaliojimo dienos buvo nustatytas darbingumo lygis arba specialiųjų poreikių lygis, nustatytas darbingumo lygis arba specialiųjų poreikių lygis galioja iki nustatyto termino pabaigos (3 dalis).

Pagal teisėje galiojantį bendrąjį principą teisiniams santykiams taikomi tie įstatymai, kurie galioja tų santykių atsiradimo, pasikeitimo ar pasibaigimo momentu. Šis principas reiškia ne tik tai, kad įstatymai negali būti taikomi teisiniams santykiams, atsiradusiems iki šių įstatymų įsigaliojimo, t. y. įstatymas negalioja atgal (*lex retro non agit*), bet ir tai, kad netekę galios įstatymai negali būti taikomi teisiniams santykiams, atsiradusiems pasibaigus šių galiojimui (pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo (toliau – LAT) nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-192/2008). Teisės aktų negaliojimo į praeitį (*lex retro non agit*) principas yra įtvirtintas Lietuvos Respublikos

Konstitucijos 7 straipsnio 2 dalyje, pagal kurią galioja tik paskelbti įstatymai. Ši nuostata aiškintina, kaip apimanti ne tik įstatymo galią turinčius, bet ir kitus teisės aktus (Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo (toliau – KT) 2003-10-29 nutarimas). Įstatymai negalioja ir negali būti taikomi, jei jie nėra oficialiai paskelbti (KT 2007-06-27, 2001-01-11 nutarimai). *Lex retro non agit* principas reiškia, kad teisės aktų galia yra nukreipta į ateitį, įstatymų ir kitų teisės aktų grįžtamoji galia neleidžiama, nebent teisės aktu būtų sušvelninama teisinių santykių subjekto padėtis ir kartu nebūtų pakenkiama kitiems teisinių santykių subjektams (*lex benignior retro agit*) (KT 2014-12-19 nutarimas). Kiekvienu konkrečiu atveju teismas vertina teisės galiojimo laike klausimą, atsižvelgdamas į individualias aplinkybes ir minėtus teisės galiojimo laike principus, be kita ko, palankesnio įstatymo galiojimą į praeitį, teisėtų lūkesčių apsaugos principą ir kt. (pvz., Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo (LVAT) 2017-12-15 nutartis administracinėje byloje Nr. eI-17-261/2017).

Nagrinėjamu atveju pareiškėjas tiek skunde Komisijai, tiek Agentūrai (b. l. 66–67) paaiškino, kad Tarnybos 2023-05-18 sprendimu jam buvo nustatytas 50 procentų darbingumo lygis iki 2024-01-04. Agentūra Komisijai į bylą pateikė Tarnybos Sprendimų kontrolės skyriaus 2023-05-18 sprendimą, kuriuo vykdant Ginčų komisijos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos sprendimą buvo pakartotinai įvertintas ir pareiškėjui nustatytas 50 proc. darbingumo lygis iki 2024-01-04 (b. l. 94–97). Taigi, nepaisant to, kad pareiškėjas į Tarnybos skyrių kreipėsi dar neišgaliojus naujiems teisės aktams, akivaizdu, kad jis siekė, kad būtų pratęstas, t. y. būtent 2024 metams nustatytas jo darbingumo (dalyvumo) lygis, kuris galiojo iki 2024-01-04. Pažymėtina, jog pagal nuo 2024-01-01 įsigaliojusį teisinį reguliavimą, asmenims nustatomas ne darbingumo, bet dalyvumo lygis. Tuo tarpu, tiek iš Tarnybos skyriaus sprendimo, tiek iš skundžiamo Agentūros sprendimo matosi, kad pareiškėjo darbingumo lygis buvo vertinamas vadovaujantis teisiniu reguliavimu, galiojusiu iki 2023-12-31, nors iš esmės jau buvo aiškus (paskelbtas viešai) būsimas teisinis reguliavimas, kuris įsigaliojo praėjus vos keturioms darbo dienoms po pareiškėjo 2023-12-21 prašymo pateikimo Tarnybos skyriui. Be to, šio skyriaus 2024-01-30 sprendimas buvo priimtas jau įsigaliojus naujam teisiniam reglamentavimui, 2024-01-30 užpildyto Darbingumo lygio vertinimo akto pagrindu, kuriame nurodyta, jog pareiškėjo sveikatos būklė vertina 2024-01-30 (b. l. 53).

Visos šios nustatytos aplinkybės, Komisijos vertinimu, lemia situaciją, kai tiek Tarnybos skyrius, tiek Agentūra, nagrinėdama skundą, atsižvelgdami į Pakeitimo įstatymo 2 straipsnio 1 dalies nuostatą dėl palankesnio teisinio reguliavimo taikymo, taip pat į aukščiau paminėtą teismų praktiką, turėjo pirmiausia įvertinti, kuris teisinis reglamentavimas pareiškėjo atveju jam yra palankesnis. Tiek iš Tarnybos skyriaus 2024-01-30 sprendimo, tiek iš skundžiamo sprendimo akivaizdu, kad juose nėra įvertintas teisės aktų taikymas šiuo aspektu. Tai yra esminis pareiškėjo darbingumo (dalyvumo) lygio vertinimo pažeidimas, kuris reiškia, jog tiek Tarnybos skyriaus, tiek Agentūros sprendimai yra neteisėti iš esmės, kadangi jais nebuvo įvertintos visos reikšmingos sprendimui priimti aplinkybės (taikytinas administracinio sprendimo teisinis ir faktinis pagrindas ar kitos administraciniam sprendimui įtakos turėjusios aplinkybės). Nors Agentūra Sprendime pažymėjo, kad pageidaujant, kad dalyvumo lygis pareiškėjui būtų nustatytas nauja tvarka, jis turi kreiptis į gydantį gydytoją dėl naujo siuntimo į Agentūrą ir medicininių dokumentų parengimo, kurie turėtų būti pateikti Agentūros teritoriniam skyriui, toks siūlymas pareiškėjui prieštarauja gerojo administravimo principui bei paneigia būtent Agentūrai nustatytą pareigą taikyti palankesnę teisinį reguliavimą. Papildomai Komisija pažymi, kad Dalyvumo lygio nustatymo kriterijų ir tvarkos aprašo 18.5 papunktyje įtvirtinta, jog Agentūra, prireikus raštu kreipiasi į: asmens sveikatos priežiūros įstaigą, kurios asmenį gydantis gydytojas parengė klinikinius elektroninius dokumentus arba Siuntimą į Agentūrą, dėl papildomų medicininių dokumentų (informacijos), reikalingų asmens baziniam dalyvumui nustatyti, pateikimo, jeigu gauti klinikiniai elektroniniai ar medicininiai dokumentai yra neišsamūs ar jų nepakanka (18.5.1 papunktis); kitas įstaigas ar institucijas dėl papildomų dokumentų (informacijos), reikalingų asmens dalyvumo lygiui nustatyti, pateikimo, jeigu gauti medicininiai ar kiti dokumentai yra neišsamūs ar jų nepakanka (18.5.2 papunktis); tretinio lygio asmens sveikatos priežiūros paslaugas teikiančią įstaigą dėl

papildomo asmens sveikatos ištyrimo (18.5.3 papunktis). Taigi jeigu Agentūrai trūktų duomenų vertinti pareiškėjo dalyvumą pagal naujai įsigaliojusį reglamentavimą, ji turi visas galimybes informaciją pasitikslinti ar prašyti išsamesnio ištyrimo.

Nagrinėjama atveju nei Tarnybos skyriui, nei Agentūrai skundžiamame Sprendime taikytinų teisės normų analizės išsamiai neatlikus ir neįvertinus kuris teisinis reglamentavimas yra palankesnis pareiškėjui, nėra pagrindo šioje byloje Komisijai pačiai vertinti kuris reguliavimas turėtų būti taikytinas (galiojęs iki ar nuo 2024-01-01) ar atitinkamai nagrinėti Sprendimo, kuris priimtas pagal iki 2023-12-31 galiojusį teisinį reglamentavimą, teisėtumo. Visgi Komisija atkreipia dėmesį į tai, kad Tarnybos Sprendimų kontrolės skyriaus 2023-05-18 sprendimu, vykdamas Ginčų komisijos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos sprendimą buvo pakartotinai įvertintas ir pareiškėjui nustatytas 50 proc. darbingumo lygis. Tarnybos 2023-05-18 sprendime nurodyta, jog minėtos Ginčų komisijos sprendimu buvo nustatyta, kad pareiškėjo *judesių amplitudžių rodikliai 2/3 dalimis yra artimesni* Kriterijų aprašo 1 priedo XIV dalies 80.1.3 papunkčio rodikliams, o pareiškėjo funkcijos sutrikimas vertintinas kaip *didelis* judesių apribojimas, esant išreikštai stuburo pakitimų sukeltai neurologinėi simptomatikai (b. l. 95). Iš Agentūros pateikto Tarnybos 2023-05-15 Darbingumo lygio vertinimo akto taip pat matosi, kad tuo metu vertinant pareiškėjo stuburo apribojimai buvo analogiški (b. l. 111) nurodytiems ir 2023-12-19 šeimos gydytojo siuntime (juosmens srities tiesimas /lenkimas 5/0/20⁰, sukimas D/K 0/0/0⁰, pasilenkimas D/K 5/0/5⁰), kuriame pateikta informacija remiantis priimtas šioje byloje skundžiamas Agentūros Sprendimas. Tuo tarpu, Tarnyba ir Agentūra tuos pačius stuburo rodiklius naujai vertindama pareiškėjo darbingumo lygį, įvertino nebe kaip didelį, o kaip vidutinį judesių apribojimą. Taigi pareiškėjas skunde pagrįstai argumentuoja, kad nėra aišku, kodėl esant nepasikeitusiems jo sveikatos rodikliams bei sveikatos būklei (kas aiškiai pažymėta ir šeimos gydytojos 2023-12-19 siuntime – „žymesnio pagerėjimo nejaučia“) ir užpildžius Klausimyną surinkus tuos pačius jau anksčiau nustatytus 23 balus, jo darbingumo lygis padidintas nuo 50 proc. iki 70 proc. Toks skirtingas teisės aktų interpretavimas ir taikymas priimant skirtingus sprendimus prieštarauja ir teisinio tikrumo bei teisėtų lūkesčių principams.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, Agentūros sprendimas naikintinas, o Agentūra įpareigojama pakartotinai įvertinti pareiškėjo darbingumo/dalyvumo lygį bei priimti naują pareiškėjui palankesnių teisės aktų reikalavimus atitinkantį sprendimą.

Atsakovė atsiliepime taip pat prašo užtikrinti visų prie bylos pridėtų dokumentų neviešinimą ir leisti su jais susipažinti tik proceso šalims ar jų teisėtiems atstovams. Nurodo, kad visa byloje esanti informacija yra susijusi su asmens, kurio tapatybė yra žinoma, duomenimis, (asmens kodas, namų adresas, asmens tapatybės kortelės numeris ir pan.), o kita dalis priskirtina specialių kategorijų asmens duomenims, susijusiems su asmens sveikata. Bendrajame duomenų apsaugos reglamente (2016-04-27 Europos Parlamento ir Tarybos Reglamentas (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB) nustatyta, kad asmens duomenys neturi baigtinio kategorijų sąrašo, todėl atsižvelgiant į galimybę nustatyti asmens tapatybę, bet kokia informacija gali būti laikoma asmens duomenimis.

Komisijos veiklą reglamentuojantys teisės aktai nenumato teisės pripažinti nagrinėjamos bylos medžiagos (jos dalies) nevieša. Pagal įstatymo analogiją vadovaujamosi Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 14 straipsnio 2 dalimi, kurioje nustatyta, kad priimdamas viešame teismo posėdyje sprendimą byloje <...>, teismas turi teisę proceso dalyvių prašymu ar savo iniciatyva motyvuota nutartimi nustatyti, kad bylos medžiaga ar jos dalis yra nevieša, kai reikia apsaugoti žmogaus asmens, jo privataus gyvenimo ir nuosavybės slaptumą, informacijos apie asmens sveikatą konfidencialumą, taip pat jeigu yra rimtas pagrindas manyti, kad bus atskleista valstybės, tarnybos, profesinė ar komercinė paslaptis.

Remiantis atsakovės atsiliepime išdėstytais argumentais, įvertinus tai, kad didžiąją bylos medžiagos dalį sudaro specialių kategorijų asmens duomenys, susiję su asmens sveikata, siekiant apsaugoti informacijos apie asmens sveikatą konfidencialumą, visa nagrinėjamos bylos medžiaga pripažintina nevieša, neteikiant jos susipažinti ar kopijuoti byloje nedalyvavusiems asmenims.

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatymo 20 straipsnio 1 dalies 3 punktu, 22 straipsnio 1 dalimi, Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 14 straipsnio 2 dalimi, 22 straipsnio 1 dalimi Komisija

n u s p r e n d ž i a:

Panaikinti Asmens su negalia teisių apsaugos agentūros prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos 2024-03-13 sprendimą Nr. SS-954 (metaduomenų lape nurodyta sprendimo data 2024-03-27, Nr. R-2303-(5.24)) „Dėl darbingumo lygio nustatymo X“ ir įpareigoti ją priimti naują teisės aktų reikalavimus atitinkantį sprendimą.

Visą bylos medžiagą pripažinti nevieša ir neteiktina susipažinti ar kopijuoti byloje nedalyvavusiems asmenims.

Sprendimas per vieną mėnesį nuo sprendimo priėmimo dienos gali būti skundžiamas Regionų administraciniam teismui Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka.

Komisijos posėdžio pirmininkas
Komisijos nariai

Vytautas Kurpuvesas
Eglė Bilevičiūtė
Ingrida Sabaliauskienė